

Za gospodarje

Maribor dne 22. avgusta 1934.

Izvoz sadja.

Prejšnja leta je šlo naše sadje — mišljena so tu predvsem jabolka — v glavnem v Avstrijo, Češko, Nemčijo, Švico, Holandsko in Italijo. Vse te države so seveda poskušale uvoz sadja čim bolj omejiti, z različnimi trgovskimi pogodbami pa so dajale prednost onim državam uvoznicam, s katerimi so imele tudi dobre politične zveze. Zato je obstajala za letos bojazen, da bo naš izvoz sadja zelo oviran in da bomo le težke izvozili vse sadje. Zato so naši sadjarji sprejeli z velikim veseljem vest letos spomladi, da nam bo Nemčija priznala v novi trgovski pogodbi pri uvozu našega sadja veliko ugodnosti s tem, da bo za gotovo število vagonov uvoženega sadja priznala znižano carino. Ta količina sadja, za katerega nam je Nemčija res priznala nato znižano carino, se imenuje kontingent. Ta kontingent je znašal za letos 1300 vagonov in je bilo nato določeno, da odpade od tega kontingenta na Slovenijo 800 vagonov. Ker letos pridelek sadja v Sloveniji ne bo velik, bi lahko vse sadje izvozili v okvirju tega kontingenta v Nemčijo in naši sadjarji bi brez velikih težkoč prišli do razmeroma dobrih cen po prodaji sadja.

Sredi julija so zborovali v Mariboru sadni trgovci in sadni pridelovalci. Ob zaključku tega mariborskega zborovanja je prispela iz Beograda vest, da je dobilo pravico do izvoznega kontingenta jabolk, ki se imajo izvoziti v Nemčijo, **Priviligrano izvozno društvo v Beogradu**. To društvo se označuje navadno z začetnimi črkami na kratko **Prizad**. To je delniško društvo, kjer ima okrog 60% delnic država, ostalo pa razni privatniki. To društvo je bilo ustanovljeno pred leti, ko je bil pri nas z zakonom upeljan žitni monopol. To društvo ima tudi še sedaj v veliki meri skoraj izključno pravico, izvažati pšenico v inozemstvo. More pa to pravico prenesti na

posamezne privatne trgovce s tem, da jim izstavi izvoznice.

Ko so naši sadjarji in izvozniki sadja zvedeli, da je dobil Prizad kontingent izvoza naših jabolk, namenjenih za v Nemčijo, je nastalo veliko nezadovoljstvo in razburjenje med sadnimi producenti in zlasti še med izvozniki sadja. Izvozniki sadja imajo v Mariboru svoje društvo, ki se imenuje Združenje sadnih eksporterjev (izvoznikov) in trgovcev sadja. Od srede minulega meseca so začele nato romati v Beograd deputacije za deputacijo z nalogo, da prepreči monopol Prizada in izposluje domačim organizacijam (Gospodarska zveza, Kmetijska družba) in sadnim trgovcem izvozna dovoljenja, brez katerih ni mogoče izvoziti niti 1 kg sadja v Nemčijo.

Med temi dolgotrajnimi pogajanjmi so začela rana jabolka že zoreti in jih je bilo treba začeti prodajati. Sadni trgovci so jih začeli nakupovati, kljub temu, da niso imeli še nikakih izvoznih dovoljenj, ker so pričakovali, da mora priti vsak trenutek povoljna rešitev. Večje množine ranih jabolk (okrog 100 vagonov) je bilo pokupljenih in deloma zvoženih v skladišča, deloma pa natovorjenih kar v vagone. Tako za izvoz pripravljena jabolka so čakala skoraj dva tedna in se jih je seveda zelo mnogo pokvarilo.

Med tem se je ustanovilo med izvozniki sadja v Mariboru manjše društvo, ki ima kakih 100 članov. To novo društvo so imenovali Sindikat izvozničarjev sadja. Ta Sindikat je poskušal dobiti od Prizada edino pravico izvažati sadje in je v resnici dobil od Prizada tudi izvoznice za izvoz 100 vagonov sadja v Nemčijo.

Ko so se vršila pogajanja, kdo in kako sme izvažati sadje, so začele cene sadja v Nemčiji hitro padati. V začetku izvozne sezone so bile tam cene po 32 do 36 mark za 100 kg jabolk (1 marka je krog 18 Din). Danes so vredna ta jabolka še

samo 16 do 18 mark in cene še vedno padajo. Z zavlačevanjem izvoza smo torej izgubili pri vagonu sadja okrog 6 tisoč Din.

Ko je bila sklenjena pogodba z Nemčijo, je bilo tudi določeno, da mora biti sadje, ki je izvoženo v kontingentu, večinoma pakirano v zabojih, le 100 vagonov je bilo dovoljeno izvoziti nepakirano, kar naloženo v vagone (a la rinfusa). Poleg kontingenta je dovoljen v Nemčijo tudi izvoz sadja, toda za to sadje je treba plačati večjo carino. Carina za nepakirano sadje znaša izven kontingenta 2 marki, za pakirano pa 7 mark za 100 kg. Za v kontingentu izvoženo sadje se pa plača carine za pakirano 2 marki. Ako bi torej Nemčija dovolila uvoz sadja a la rinfusa, je vsak kontingent odveč in bi lahko vsak trgovec izvažal kakor bi hotel brez posredovanja Prizada. Za sedaj pa je dovoljen glavni izvoz samo v zabojih. Med carino za sadje, ki je izvoženo v kontingentu, ter med sadjem izven kontingenta nastane tako razlika 5 mark za 100 kg. Teh 5 mark razlike v carini mora sicer trgovec-izvoznik tudi plačati, vendar pa se nato ta razlika vrne in se imenuje ta razlika carine, ki se vrne: premija. Ta premija znaša torej pri 100 kg sadja 5 mark, ali pri vagonu okrog 9000 Din. To premijo dobi Prizad. Od teh 9000 Din bo menda vrnil Prizad izvoznikom 6000 D, ostanek pa bo pridržal za sebe. Ker dobi izvoznik to svoto vrnjeno, bi lahko za to svoto plačeval tudi jabolka dražje sadjarjem in v tem obstoja ravno znižana carina. Ako pa trgovec ne bi plačeval za to svoto jabolka dražje, pride ta svota, ki ji dobi od Prizada, njemu v dobro, sadnemu producentu pa seveda v izgubo.

Ako bi bilo torej mogoče doseči, da se izvažajo čim več jabolk nepakirano, se za te plača carine samo 2 marki in odpade vsako plačevanje premije sem in tja. Ako pa se že mora izvažati samo v zabojih, kar pride v poštev zlasti pri poznem sadju, naj bi prišla vsa premija — torej 9000 Din — v dobro sadnemu producentu. Samo v tem slučaju ima ugodnost trgovske pogodbe z Nemčijo tudi kak pomen za kmeta.

Kako se bo razvijala sadna trgovina naprej, kako bo z izvozom, kam bo šla

izplačana premija, o tem bomo naše naročnike v vsaki številki obveščali.

★

Tri uredbe.

Ministrski svet je predpisal z zakonsko močjo tri uredbe, ki so gospodarskega pomena in jih morajo poznati kmetje, obrtniki in trgovci.

Uredba glede obrestne mere.

Že leta 1933 je bila izdana vladna odredba, ki je določala najvišje odmerjanje obresti in je bilo določeno, da ne smejo presegati obresti denarnih zavodov obresti Narodne banke za več nego 5%. Najnovejša odredba pa pravi, da se zniža presežek obresti od prejšnjih 5 na 4.5%. Narodna banka je že med tem sama znižala obresti in odslej denarni zavodi, kamor spadajo tudi zadruga, ne bodo smeli računati več 12.5% obresti, ampak največ 11%. Če pa dolжник ni v redu odplačeval dolga in obresti, mu je lahko denarni zavod povišal obresti za nadaljna 2%, kar prepoveduje nova uredba. Denarni zavodi pa bodo zaračunavali stroške, ki so nastali s posojilom in semkaj spadajo stroški za pogodbo, takse, poštnino itd. Obračuni o dolgovihi se bodo odslej zabeleževali na posebnem monopolskem papirju, kate-rega bo izdalo finančno ministrstvo.

Zasebniki po novi uredbi ne smejo zaračunati dolžnikom več nego 8% obresti. Konečno ne smejo po novi uredbi denarni zavodi zaračunavati višjih obresti kakor 8% na leto v slučajih, da gre za menične terjatve, ki so nastale iz zadolžitve kmetov in se urejene po posebnih zakonskih predpisih.

Uredba o kartelih.

Vlada je dalje izdala uredbo o kartelih (združitve več industrijskih podjetij). Nova uredba prepoveduje snovanje kartelov, vendar pa sme izdati trgovinski minister posebno dovoljenje, da se ustvari kartel. Sestavljen bo poseben seznam kartelov in bo pod nadzorstvom trgovinskega ministra. Trgovinski minister lahko pregleda poslovne knjige kartelov, poslovanje, cene itd. Minister trgovine je pooblaščen za razpust kartela, ako bi ta ogrožal koristi splošnega gospodarstva in sploh javne interese.

Karteli, ki so se posebno rodili v povojnem času, so rakrana, ki zatira vsako prosto konkurenco, so navijalci cen in brezobzirni podporniki velekapitala. Kartele bi bilo treba sploh odpraviti.

Popravljalnice obleke in obutve prepovedane.

Konečno je kot tretjo novo uredbo predpisal ministrski svet prepoved popravljanja obleke in obutve s strani industrijsko-tvorniških obratov za obleko in obutev ter njih podružnic in prodajaln. Pri nas zadene ta slednja uredba popravljalnice Bate, ki niso več dovoljene in je šlo trgovinsko ministrstvo z novo uredbo na roko našim domačim obrtnikom. Če pa bodo s to uredbo zadovoljni: kmet, uradnik in delavec, je drugo vprašanje!

*

Letošnja svetovna hmeljska produkcija.

Letošnji svetovni pridelek hmelja bo za okroglih 81.000 stotov manjši nego lanski, a znaša povišek porabe piva 5%. Če se vpošteva izvoz z Ameriko in Anglijo, bo letos primanjkovalo pivovarnam 130.937 starih centov hmelja. V številkah po posameznih državah, ki pridelujejo hmelj, zgleda primerjava med letošnjim in lanskim pridelkom, kakor kaže naslednja tabela:

	1934	1933
	v starih centih	
Nemčija	110.000	166.388
Češkoslovaška	110.000	124.600
Francija	36.000	33.200
Poljska	28.000	33.000
Jugoslavija	22.000	32.000
Belgija	18.000	16.500
ostali okoliši	2.000	2.000

*

Kam plovemo?

Minuli teden nam je davkarija poslala položnice za vplačitev tekočih davkov. Vsak pameten človek ve, da mora država pobirati davke, vsak pravičen človek jih tudi plača, samo če le more. V kakšni stiski se nahaja danes kmečko ljudstvo, nam pojasni naslednje stanje: Pretečeno soboto so na celjskem

mestnem trgu prodajali piščeta za peč ali praženje po 4 Din; patelin, ki je imel 3 kg mesa, je bil prodan za 18 Din; rejenega purana, ki je tehtal 9 kg, je neki gospod dobil za 4 kovače. Res, zlati časi so prišli za meščane in gospodo: ni jim več treba se mučiti s pustim govejim mesom, lahko se vsaki dan mastijo z izvrstno, pa ceno perutninsko pečenko. Saj ubogi kmet, ki perutnino redi, jo mora na trgu prodati za vsako ceno, ker ima doma že rubežen na kravo in svinje. Da je pišče zrelo za zakol, ga treba pitati najmanj 10 tednov; vsaki dan porabi, to ve vsaka gospodinja, samo žita najmanj za 50 p, to je v 10 tednih za 35 Din; v mestu pa ga mora gospodi prodati za 4 Din! — Lesna trgovina je popolnoma mrtva, za seno prekipci še toliko ne dajo, da bi bila vožnja v 14 km daljno mesto plačana; sadja nimamo, če pa je, ga ni mogoče spraviti v denar. — Naš kmet je v tako obupnem položaju, da bi morali na mero dajnih mestih vendar že enkrat spregledati, da bo s poginom kmečkega stanu moral propasti tudi tisti, ki se masti in debeli od kmetovega dela in trpljenja. Zakaj sme industrija držati svoje visoke cene, kmečki pridelki pa še vedno padajo?

Vojaške zadeve.

Mašinska šola mornarice v Kumberju, Boka Kotorska. Glavni pogoji so, da dijaki niso mlajši od 13 in pol leta in ne starejši od 18 in pol leta, da so torej rojeni v času od 1. 7. 1916 do 30. 6. 1919 in da so razen osnovne šole dovršili najmanjše dve leti kake obrtno-rokodelske šole. Rok vlaganja prošnje do 19. 9.

Zrakoplovna podčastniška šola v Novem Sadu za kandidate, ki niso mlajši od 17 in ne starejši od 21 let, ki so torej rojeni v letih od 1913 do zaključno 1917 in so dovršili vsaj osnovno šolo. Prošnje vlagati do 1. 9.

Pomorsko zrakoplovna šola v Divuljah za kandidate v starosti kakor prej in da so razen osnovne šole dovršili najmanj eno leto kake obrtno-rokodelske šole. Prošnje vlagati do 1. 9.

Vojno muzička šola v Vršču za kandidate, ki niso mlajši od 14 in ne sta-

rejši od 16 let in ki so dovršili vsaj 4 razrede osnovne šole. Rok vlaganja prošnje do 10. 10.

Razna obvestila.

V gospodinjsko šolo šolskih sester v Mariboru s pravico javnosti se sprejemajo notranje in zunanje gojenke za celoletni tečaj in za štirimesečni tečaj. — Sprejmejo se tudi take, ki so zaposlene doma na kmetiji, ali so v službi ter se zato ne morejo udeležiti redne gospodinjske šole ali tečaja. Deklice pridejo po enkrat ali dvakrat na teden ter se učijo kuhanja, šivanja, gospodinjstva, bolniške postrežbe ter nege dojenčka. Pouk se začne 15. septembra.

Kmetijsko gospodarska razstava v Mariboru. Sreza levi in desni dravski breg sta sklenila prireditve kmetijsko gospodarske razstave v Mariboru v dneh 29. in 30. septembra in 1. oktobra. Razstava bo združena z razstavo poznega sadja in s sadnim sejmom. Doslej je priglasih 40 sadnih razstavljalcev s 600 zaboji najlepšega poznega sadja. Št. Peter pri Mariboru računa letos do 25 vagonov krasnega sadja in bo kakor lansko leto tudi letos igral na omenjeni razstavi vodilno vlogo. Gre predvsem za to, da stopijo ob tej priliki naši sadni producenti osebno v stiko z inozemskimi trgovci in da po zadovoljivih cenah vnovčijo svoj izborni in lepo zapakani pridelek. Brez sadne razstave bi lahko zadela ista usoda poznega sadja, kakor je naš rani sad po krivili izvozne družbe »Prizad«. O zgorajni razstavi, ki je rodila lansko leto najlepše uspehe, še bomo pisali obširnejše.

Hranilniška razstava. Ko je pred tremi leti prišlo v Jugoslavijo do splošnega dviganja vlog iz vseh vrst denarnih zavodov, se je pokazalo, kako malo se pri nas uvaža pomen denarnih zavodov za napredek gospodarstva. Ali se zavedamo, da z nepotrebnim odtegotvanjem vlog denarnemu zavodu in s skrivanjem dvignjenega zneska povečujemo brezposelnost in spravljamo v nevarnost eksistenco zavodovih dolžnikov? Pri tem pa sami sebe oropamo obresti, ki bi nam jih sicer nosila naša vloga. Na delovanje denarnih zavodov v Slovenji hoče javnost opozoriti hranilniška razstava na letošnjem jesenskem ljubljanskem

velesejmu. Razstavljeno gradivo izvira iz 15 raznih držav ter predločuje pomen hranilnic v nar. gospodarstvu.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 18. avgusta so pripeljali 36 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 9—10, slanina 12—13. Kmetje so pripeljali 4 voze sena po 28—30, 6 otave 26—28, 4 slame 18—20, 20 voz krompirja 0.50—0.75, 2 čebule 1—2, česen 5—6, 3 zelja 0.50—1, kislo zelje 3, kumarce 0.50—1, karfijola 0.50—3, hren 5—6, luščeni grah 2—3. Jabolke 3—4, hruške 3—5, slive 2—3, breakve 4—10, maline 3—4, grozdje 7—9, celi orehi 10, luščeni 34 D. Na trgu je bilo 8 vreč pšenice 1.25, 6 rži 1, 12 ječmena 1, 11 koruze 1.50, 14 ovsa 0.75, 8 prosa 1.50—2, 7 ajde 1, 8 fižola 1.50. Smetana 10—20, surovo maslo 20—24, čajno maslo 28—32. Prinesli so 124 kokoši 18—25, 1218 piščancev 15—55, 10 gosi 25—30, 5 puranov 25—35, 86 rac 10—20, 58 domačih zajcev po 5—25 Din.

Mariborski živinski sejem 14. 8. 1934. Prignanih je bilo 16 konj, 16 bikov, 158 volov, 333 krav in 21 telet, skupaj 544 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3 do 3.75 D, poldebeli voli 2 do 2.50, plemenski voli 3 do 3.75, biki za klanje 2.50 do 3.25 Din, klavne krave debele 2.50 do 3.50, plemenske krave 2 do 2.25, krave za klobasarje 2 do 2.25, molzne krave 2.50 do 3, breje krave 2.50 do 3, mlada živina 3 do 3.75, teleta 4 do 4.50 Din. Prodanih je bilo 356 komadov, od teh za izvoz v Italijo 7 komadov.

Mariborski svinjski sejem 17. 8. 1934. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 292 svinj in 1 koza, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 60—90 Din, 7—9 tednov 110—125, 3—4 mesece 200—280, 5—7 mesecev 300—350, 8—10 mesecev 400—500, 1 leto 580—600, 1 kg žive teže 5—6, 1 kg mrtve teže 8.50—9.50 Din. Prodanih je bilo 103 svinj.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—12 Din, telečje meso II. vrste 6—8 D, svinjsko meso sveže 10—16 Din.